Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

1 август 2025 година*

[Текст, поправен с определение от 27 октомври 2025 г.]

„Преюдициално запитване — Отговорност на държава членка за нарушение на правото на Съюза — Достатъчно съществено нарушение — Политика относно убежището — Директива 2013/33/ЕС — Стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила — Значително навлизане на кандидати за временна или международна закрила — Липса на достъп до материални условия на приемане — Основни нужди — Временно изчерпване на капацитета за настаняване“

По дело C-97/24

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от High Court (Висш съд, Ирландия) с акт от 1 февруари 2024 г., постъпил в Съда на 6 февруари 2024 г., в рамките на производство по дела

S.A.,

R.J.

срещу

Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth

Ireland,

Attorney General,

встъпила страна:

Върховен комисариат на ООН за бежанците,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: C. Lycourgos (докладчик), председател на състава, K. Lenaerts, председател на Съда, изпълняващ функциите на съдия от трети състав, S. Rodin, O. Spineanu-Matei и N. Fenger, съдии,

генерален адвокат: L. Medina,

* Език на производството: английски.

секретар: P. Стефанова-Камишева, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 6 февруари 2025 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за S.A., от C. O'Dwyer, SC, C. Smith, BL, и K. Mannion, solicitor,

– [Текст, поправен с определение от 27 октомври 2025 г.] за R.J., от P. Brazil, SC, L. Frawley, BL, G. Tierney, BL, и M. J. Watters, solicitor,

– за Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth, Attorney General и Ireland, от M. Browne, Chief State Solicitor, A. Joyce и J. Lynch, в качеството на представители, подпомагани от D. Conlan Smyth, SC, J. Doherty, SC, J. P. Gallagher, BL, и A. McMahon, BL,

– за Върховния комисариат на ООН за бежанците, от M. Demetriou, KC, B. Hoorelbeke, advocaat, и S.A. Love, BL,

– за италианското правителство, от G. Palmieri, S. Fiorentino и A. Giovannini, в качеството на представители, подпомагани от P. Gentili, avvocato dello Stato,

– за Европейската комисия, от F. Erlbacher, F. Ronkes Agerbeek и J. Tomkin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 10 април 2025 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на условията за ангажиране на отговорността на държава членка за нарушение на Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила (ОВ L 180, 2013 г., стр. 96) и на член 1 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

2 Запитването е отправено в рамките на два спора, съответно между S.A. и R.J., от една страна, и Minister for Children, Equality, Disability, Integration and Youth (Министър за децата, равнопоставеността, неравностойното положение, интеграцията и младежта, наричан по-нататък „Министърът“) и Attorney General (главен прокурор, Ирландия), от друга страна, по отношение на исковете за обезщетение за непредоставени на S.A. и R.J. настаняване, храна, вода и други материални условия, отговарящи на основните им нужди, след подаването на молба за международна закрила в Ирландия.

Правна уредба

Правото на Съюза

3 Съображение 11 от Директива 2013/33 има следния текст:

„Следва да се установят стандарти за приемане на кандидатите, които да бъдат достатъчни, за да гарантират достоен стандарт на живот и сравними условия на живот във всички държави членки“.

4 Член 2 от тази директива, озаглавен „Определения“, гласи:

„За целите на настоящата директива:

[…]

ж) „материални условия на приемане“ означава условията на приемане, които включват жилище, храна и облекло, предоставени в натура или под формата на финансова помощ или на бонове, или като комбинация от трите, както и помощ за дневни разходи;

[…]“.

5 Член 17 от тази директива, озаглавен „Общи правила относно материалните условия на приемане и медицинските грижи“, предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че материалните условия на приемане са на разположение за кандидатите, когато те подават молбата си за международна закрила.

2. Държавите членки гарантират, че материалните условия на приемане осигуряват подходящ стандарт на живот за кандидатите, което осигурява тяхната прехрана, а също и физическото и психичното им здраве.

Държавите членки гарантират, че стандартът на живот е гарантиран в специфичния случай на уязвими лица в съответствие с член 21, както и в случай на задържани лица.

3. Държавите членки могат да подчинят предоставянето на всички или на част от материалните условия на приемане и на медицинските грижи на условието кандидатите да не разполагат с достатъчно средства, за да имат стандарт на живот, отговарящ на тяхното здравословно състояние, и за осигуряване на прехраната им.

[…]

5. Когато държавите членки осигуряват материални условия на приемане под формата на финансови помощи или на бонове, стойността им се определя въз основа на нивото (нивата), които са определени в правото или в практиката на съответната държава членка, за да се гарантира подходящ стандарт на живот за гражданите. Държавите членки могат да предоставят по-неблагоприятно третиране на кандидатите в сравнение с техните граждани в тази област, особено когато материалната помощ отчасти се предоставя в натура или когато посоченото(ите) ниво(нива), прилагани към гражданите на съответната държава,

имат за цел да осигурят стандарт на живот, по-висок от предвидения за кандидатите съгласно настоящата директива“.

6 Член 18 от същата директива, озаглавен „Разновидности на материалните условия на приемане“, предвижда в параграфи 1 и 9:

„1. Когато настаняването е предоставено в натура, то трябва да бъде под една от следните форми или да ги съчетава:

а) помещения за настаняване на кандидатите докато трае разглеждането на молбата за международна закрила подадена на границата или в транзитната зона;

б) центрове за настаняване, които предлагат достатъчно добър стандарт на живот;

в) къщи, апартаменти, хотели или други помещения, приспособени за настаняване на кандидатите.

[…]

9. В надлежно обосновани случаи държавите членки могат по изключение да определят различни разновидности за материалните условия на приемане от разновидностите, които са предвидени в настоящия член, за разумен срок, колкото е възможно най-кратък, когато:

[…]

б) възможностите за настаняване, които обикновено са налице, са временно изчерпани.

Тези различни условия трябва да отговарят при всички положения на основните нужди“.

Ирландско право

7 Член 1 от European Communities (Reception Conditions) Regulations 2018, SI 230/2018 (Наредба от 2018 г. за Европейските общности (Условия на приемане) предвижда, че материалните условия на приемане се състоят от:

„(a) настаняване, храна и свързани с тях придобивки в натура,

(b) пари за дневни разходи, и

(c) облекло, предоставено чрез финансово обезпечаване […]“.

8 В този член се уточнява също, че „с израза „пари за дневни разходи“ се обозначава тази част от материалните условия на приемане, които представляват седмично плащане […] в полза на получател, за да може последният да посрещне непредвидени лични разходи“.

9 Член 4 от Наредбата предвижда:

„(1) При спазване на разпоредбите на настоящата наредба получателят има право да ползва материалните условия на приемане, когато не разполага с достатъчно средства за осигуряване на подходящ стандарт на живот.

[…]

(5) По изключение и при спазване на параграф 6 [Министърът] може да предостави материалните условия на приемане по различен от предвидения в настоящия правилник начин в следните случаи:

(a) трябва да се направи оценка на специфичните нужди на получателя, или

(b) обичайно наличните възможности за настаняване са временно изчерпани.

(6) Въвеждането на материалните условия на приемане, разрешени с параграф (5), трябва

(a) да са за възможно най-кратък срок, и

(b) да отговарят на основните нужди на получателя“.

Споровете в главните производства и преюдициалните въпроси

10 S.A., афганистански гражданин, и R.J., индийски гражданин, подават молби за международна закрила в Ирландия, съответно на 15 февруари и на 20 март 2023 г.

11 Ирландските власти предоставят на всеки от тях еднократен ваучер от 25 евро. Тези власти обаче считат, че не са в състояние да им предоставят жилище, тъй като приемателни центрове за търсещите убежище са били препълнени, независимо от наличието на възможност за временно настаняване за отделни лица в Ирландия. Тъй като не са били настанени в такъв приемателен център, към момента на подаване на молбите за международна закрила S.A. и R.J. не са отговаряли на условията за отпускане на помощ за дневни разходи за кандидатите за международна закрила, предвидена в ирландското право.

12 S.A. и R.J. спели из улиците или, в някои случаи, при неподходящи условия за настаняване в Дъблин (Ирландия). Те посочват, че не са разполагали с достатъчно храна, не са имали възможност да поддържат хигиената си и са се намирали в бедствено положение по отношение на условията си на живот и насилието, с което са се сблъскали. S.A. освен това е успял да ползва и спешна медицинска помощ.

13 S.A. и R.J. безуспешно искат от ирландските органи да признаят уязвимото им положение. След промяна в условията за получаване на помощ за дневни разходи на 5 и на 20 април 2023 г., съответно, S.A. и R.J. получават помощ в размер на 38,80 евро седмично, с обратно действие, считано от датата на подаване на молбата им за международна закрила. Те също така са могли да получат плащания относно допълнителни конкретно възникнали нужди.

14 S.A и R.J. са били настанени, съответно на 27 април и на 22 май 2023 г.

15 Впоследствие S.A. и R.J. предявяват пред запитващата юрисдикция, High Court (Висш съд, Ирландия), искове срещу министъра и главния прокурор за обезщетение за вредите, които всеки от тях би претърпял поради непредоставянето на жилище, храна, вода и други материални условия на приемане, отговарящи на основните им нужди.

16 Пред тази юрисдикция министърът и главният прокурор не оспорват, че следва да се констатира нарушение на националните разпоредби за прилагане на Директива 2013/33 и член 1 от Хартата, поради непредоставянето на материални условия на приемане на S.A. и на R.J. в продължение на няколко седмици.

17 Те обаче твърдят, че тъй като това нарушение произтича от непреодолима сила, то не трябва да се счита за „достатъчно съществено“ по смисъла на съдебната практика, установена с решения от 19 ноември 1991 г., Francovich и др. (C-6/90 и C-9/90, EU:C:1991:428), и от 5 март 1996 г., Brasserie du pêcheur и Factortame (C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79), за да може да породи право на обезщетение.

18 Без да се позовават на липса на финансови средства, министърът и главният прокурор отбелязват, че капацитетът за настаняване на кандидатите за международна закрила в Ирландия е изчерпан вследствие на внезапното навлизане в тази държава членка на безпрецедентен брой граждани на трети държави, търсещи временна или международна закрила. Поради това в продължение на четири месеца и половина на несемейни възрастни мъже, които не са били в уязвимо положение и които са кандидати за международна закрила, не е било предложено настаняване. Ирландските власти обаче положили всички разумни усилия, за да осигурят настаняването на тези лица и да отговорят на другите им потребности за приемане. Така разглежданото в главното производство нарушение на правото на Съюза не било умишлено.

19 S.A. и R.J. поддържат най-напред, че когато разпоредбите на директива, подобно на релевантните разпоредби на Директива 2013/33, са формулирани императивно, правото на Съюза води до строга отговорност на държавата членка, която не изпълнява посочените в тези разпоредби задължения. На следващо място, не можело да се прави позоваване на непреодолима сила, за да се оправдае нарушаването на абсолютно основно право. Накрая, в случая ирландските власти не взели всички необходими мерки, за да отговорят на основните нужди на кандидатите за международна закрила, и направили политическия избор да се съсредоточат върху общи източници на настаняване.

20 Запитващата юрисдикция посочва, че в официален доклад, публикуван през 2020 г., се отбелязва, че Ирландия трябва да предвиди приемането на кандидати за международна закрила, като се прогнозират около 3500 броя нови заявления за закрила годишно. След инвазията на Руската федерация в Украйна обаче между февруари 2022 г. и май 2023 г. в Ирландия са пристигнали почти 100 000 граждани на трети държави, търсещи временна или международна закрила, като повече от 80 000 от тях е трябвало да бъдат настанени от ирландските органи. Тази юрисдикция счита, че ако настъпването на тези събития несъмнено е било непредвидимо, необходимостта от постоянен допълнителен капацитет за настаняване след определен период от време вече не е била непредвидима. По този начин от ирландските органи, които разполагат с достатъчно финансови средства, е можело да се очаква, че освен да търсят средносрочни решения за колективно настаняване, ще положат усилия за намиране на частно настаняване на засегнатите лица чрез предоставянето на ваучери за настаняване или на по-значителни финансови помощи от помощите за дневни разходи, или да създадат помещения за спешно подслоняване.

21 С оглед на тези обстоятелства и на практиката на Съда запитващата юрисдикция иска да се установи дали е възможно позоваване на непреодолима сила, за да се изключи отговорността на Ирландия в главните производства.

22 При тези обстоятелства High Court (Висш съд, Ирландия) решава да спре производството и да отправи следните преюдициални въпроси към Съда:

„1) Доколкото защитният довод за наличие на „непреодолима сила“ не може да се открие като основание в относимите към разглеждания случай директива или наредби за прилагане, възможно ли е все пак подобен довод да се изтъкне като защита във връзка с обезщетение, претендирано въз основа на [решение от 19 ноември 1991 г., Francovich и др., C-6/90 и C-9/90, EU:C:1991:428)] за нарушение на задължение съгласно правовия ред на ЕС, който предоставя на физическо лице права, произтичащи от предвиденото в член 1 от Хартата основно право на човешко достойнство (независимо дали подобен защитен довод попада в рамките на втората част от проверката съгласно решение Brasserie du Pêcheur/Factortame [C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79)] или се обосновава по друг начин?

2) Ако отговорът на въпрос (1) е „да“, какви са параметрите и точният обхват на защитния довод за наличие на непреодолима сила?“.

По преюдициалните въпроси

23 Съгласно постоянната практика на Съда в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда той трябва да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът може да преформулира въпросите, които са му зададени. В това отношение той следва да изведе от цялата информация, предоставена от националния съд, и по-специално от мотивите на акта за преюдициално запитване, разпоредбите от правото на Съюза, които изискват тълкуване предвид предмета на спора (вж. решения от 17 юли 1997 г., Krüger, C-334/95, EU:C:1997:378, т. 22 и 23, и от 25 февруари 2025 г., Alphabet и др., C-233/23, EU:C:2025:110, т. 33).

24 В случая от акта за преюдициално запитване е видно, че по главните производства е безспорно, че като в продължение на няколко седмици не са предоставили на жалбоподателите в главните производства материалните условия на приемане, предвидени в Директива 2013/33, ирландските органи не са изпълнили задълженията си по тази директива.

25 В този контекст от данните, съдържащи се в запитването, е видно, че поставените въпроси целят единствено да се позволи на запитващата юрисдикция да се произнесе по довода на ирландските органи, че в рамките на иск за обезщетение за вреди могат да бъдат освободени от отговорността си в това отношение поради настъпването на непреодолима сила. Така тези органи се позовават по-конкретно на факта, че към момента на подаване на молбите за международна закрила от жалбоподателите в главните производства обичайно наличните възможности за настаняване на кандидатите за международна закрила, с които разполага Ирландия, са били изчерпани вследствие на внезапното навлизане на безпрецедентен брой граждани на трети държави в тази държава членка, търсещи временна или международна закрила и това е било непредвидимо и непреодолимо. За сметка на това посочените органи не твърдят, че са били обективно възпрепятствани да предоставят материални условия на приемане, покриващи основните нужди на посочените граждани на трети страни.

26 С оглед на тези обстоятелства следва да се приеме, че с въпросите си, които следва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че държава членка, която в продължение на няколко седмици не е гарантирала достъпа на кандидат за международна закрила до предвидените в Директива 2013/33 материални условия на приемане, може да бъде освободена от отговорността си съгласно правото на Съюза, като се позове на временното изчерпване на възможностите за настаняване, с които кандидатите за международна закрила обичайно разполагат на нейна територия, поради навлизането на граждани на трети страни, търсещи временна или международна закрила, което с оглед на значителния си и внезапен характер е било непредвидимо и непреодолимо.

27 Според постоянната съдебна практика частноправните субекти, които са претърпели вреди поради нарушение на правото на Съюза, за което носи отговорност държава членка, имат право на обезщетение, когато са изпълнени три условия, а именно предмет на нарушената правна норма на Съюза е предоставянето на права на частноправните субекти, нарушението на нормата е достатъчно съществено и съществува пряка причинно-следствена връзка между нарушението и претърпяната от тези частноправни субекти вреда (вж. в този смисъл решения от 5 март 1996 г., Brasserie du pêcheur и Factortame, C-46/93 и C-48/93, EU:C:1996:79, т. 51, и от 22 декември 2022 г., Ministre de la Transition écologique и Premier ministre (Отговорност на държавата за замърсяването на въздуха), C-61/21, EU:C:2022:1015, т. 44).

28 Видно от акта за преюдициално запитване, е безспорно, че разпоредбите на Директива 2013/33 относно материалните условия на приемане предоставят права на кандидатите за международна закрила, за които се отнасят, и че поставените въпроси не се отнасят до наличието на пряка причинно-следствена връзка между нарушението на тези разпоредби от ирландските органи и вредите, които жалбоподателите в главните производства твърдят, че са претърпели. Следователно, доколкото тези въпроси се отнасят само до второто от посочените в предходната точка от настоящото решение условия, следва да се припомни, че за да се определи дали е налице достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза, националната юрисдикция, сезирана с иск за обезщетение, трябва да вземе предвид всички обстоятелства, характеризиращи случая, с който е сезирана. Сред елементите, които могат да бъдат взети предвид в това отношение, са по-специално степента на яснота и прецизност на нарушената норма, обхватът на свободата на преценка, която нарушената норма предоставя на националните органи, умисълът и непредпазливостта при неизпълнението на задължението, извинимият или неизвиним характер на евентуална грешка при прилагане на правото, както и обстоятелството, че поведението на общностна институция може да е допринесло за бездействие, за приемане или за запазване на национални мерки или практики, които противоречат на правото на Съюза (вж. в този смисъл решение от 29 юли 2019 г., Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, т. 42 и цитираната съдебна практика).

29 В това отношение Съдът уточнява по-специално, че нарушението на правото на Съюза е достатъчно съществено, когато държава членка е нарушила явно и сериозно ограниченията на упражняването на своите правомощия, и че когато съответната държава членка разполага със значително ограничена или дори несъществуваща свобода на преценка, самото нарушение на правото на Съюза може да е достатъчно, за да се установи наличието на такова нарушение на правото на Съюза (вж. в този смисъл решения от 23 май 1996 г., Hedley Lomas, C-5/94, EU:C:1996:205, т. 28, и от 15 юни 1999 г., Rechberger и др., C-140/97, EU:C:1999:306, т. 50).

30 При всички положения нарушението на правото на Съюза трябва да се разглежда като достатъчно съществено, когато е извършено при явно несъобразяване с практиката на Съда в съответната област (вж. в този смисъл решение от 29 юли 2019 г., Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe, C-620/17, EU:C:2019:630, т. 43 и цитираната съдебна практика).

31 Макар по принцип националните юрисдикции да трябва да определят дали са изпълнени условията за ангажиране на отговорността на държава членка за нарушение на правото на Съюза, Съдът все пак може да уточни някои обстоятелства, които тези юрисдикции трябва да вземат предвид при преценката си (вж. в този смисъл решения от 26 март 1996 г., British Telecommunications, C-392/93, EU:C:1996:131, т. 41, и от 18 януари 2001 г., Stockholm Lindöpark, C-150/99, EU:C:2001:34, т. 38).

32 За тази цел следва да се отбележи, че член 17, параграф 1 от Директива 2013/33 предвижда, че държавите членки трябва да гарантират, че материалните условия на приемане са на разположение за кандидатите, когато те подават заявлението си.

33 От член 2, буква ж) от тази директива следва, че материалните условия на приемане означават предоставяне на жилище, храна и облекло, в натура или под формата на финансова помощ или на бонове, или като комбинация от трите, както и помощ за дневни разходи.

34 Независимо от избрания от държава членка начин на предоставяне на тези условия, член 17, параграф 2 от посочената директива изисква посочените условия да осигуряват на кандидатите за международна закрила подходящ стандарт на живот, който да гарантира тяхната прехрана и да закриля тяхното физическо и психично здраве. Член 17, параграф 3 от същата директива обаче позволява на държавите членки да подчинят предоставянето на всички или на част от същите условия и на медицинските грижи на условието кандидатите да не разполагат с достатъчно средства, за да имат отговарящ на тяхното здравословно състояние стандарт на живот и за осигуряване на прехраната им.

35 Освен това член 17, параграф 5 от Директива 2013/33 гласи, че когато държавите членки осигуряват материални условия на приемане под формата на финансови помощи или на бонове, стойността им се определя въз основа на нивото (нивата), които са определени в съответната държава членка, за да се гарантира подходящ стандарт на живот за гражданите ѝ, като се има предвид, че третирането на кандидатите за международна закрила може да бъде по-неблагоприятно от това, което се предоставя на посочените граждани. В това отношение от практиката на Съда следва, че размерът на такива финансови помощи или бонове трябва да е достатъчен, за да се гарантира подходящо за здравето жизнено равнище и да се осигури прехраната на кандидатите за международна закрила, като им се позволи при необходимост да разполагат с жилище на свободния пазар на наемите (вж. по аналогия решение от 27 февруари 2014 г., Saciri и др., C-79/13, EU:C:2014:103, т. 42).

36 Когато държава членка избере да предостави жилище в натура, тя по принцип трябва да спазва редица специфични изисквания, посочени в член 18, параграфи 1—8 от Директива 2013/33. Член 18, параграф 9, буква б) от тази директива обаче позволява на държавите членки по изключение и в надлежно обосновани случаи да определят разновидностите за предоставяне на различни материални условия на приемане от предвидените в член 18, за разумен период от време, колкото е възможно по-кратък, когато обичайно наличните

възможности за настаняване са временно изчерпани. Член 18, параграф 9 in fine от посочената директива обаче изисква тези условия да отговарят при всички положения на основните нужди на съответните лица.

37 Независимо от избора, направен от държава членка сред различните възможности, предвидени в членове 17 и 18 от Директива 2013/33, от практиката на Съда във връзка с Директива 2003/9/ЕО на Съвета от 27 януари 2003 година за определяне на минимални стандарти относно приемането на лица, търсещи убежище (ОВ L 31, 2003 г., стр. 18; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 48), като изводите от тази съдебна практика в това отношение са релевантни и за Директива 2013/33, с която се извършва преработка на Директива 2003/9, следва, че общата структура на тези директиви, както и зачитането на основните права, и по-специално изискването по член 1 от Хартата, според което човешкото достойнство трябва да се зачита и защитава, не допускат кандидат за международна закрила да бъде лишен, дори временно, от защитата на установените в тази директива минимални стандарти. (вж. в този смисъл решения от 27 септември 2012 г., Cimade и GISTI, C-179/11, EU:C:2012:594, т. 56, и от 27 февруари 2014 г., Saciri и др., C-79/13, EU:C:2014:103, т. 35).

38 По-специално претоварването на мрежата за приемане на кандидатите за международна закрила не може да обоснове каквото и да е изключение от спазването на установените в правото на Съюза минимални стандарти относно приемането на тези кандидати (вж. по аналогия решение от 27 февруари 2014 г., Saciri и др., C-79/13, EU:C:2014:103, т. 50).

39 От установените в член 17 във връзка с член 18 от Директива 2013/33 правила следва, че в случай на временно изчерпване на възможностите за настаняване, с които кандидатите за международна закрила обичайно разполагат на нейна територия, държавата членка разполага с избор между две възможности.

40 Първо, ако са изпълнени условията по член 18, параграф 9 от тази директива, съответната държава членка може да реши да предостави жилище в натура, без да е длъжна да спазва всички изисквания, посочени в член 18, като обаче във всички случаи покрие основните нужди на съответните лица.

41 Второ, ако тази държава членка вече не желае да предоставя материалните условия на приемане в натура или вече не е в състояние да ги предоставя, тя трябва да осигури тези условия под формата на финансови помощи или бонове в достатъчен размер, така че да гарантира основните нужди на кандидатите за международна закрила, включително достоен и подходящ за здравето стандарт на живот, както и да осигури прехраната им. (вж. по аналогия решение от 27 февруари 2014 г., Saciri и др., C-79/13, EU:C:2014:103, т. 48).

42 От това следва, че макар държавите членки да разполагат с известна свобода на преценка, за да определят точната форма и равнище на материалните условия на приемане, които предоставят, те не могат, без да нарушат явно и сериозно тази свобода на преценка и без явно да не се съобразят с практиката на Съда, да не предоставят, макар и временно, материални условия на приемане, покриващи основните нужди на кандидат за международна закрила, който не разполага с достатъчно средства, за да си осигури подходящ за здравето си стандарт на живот, както и прехраната си, включително що се отнася до достъпа му до настаняване.

43 Следователно такова бездействие, изглежда, може да представлява достатъчно съществено нарушение на правото на Съюза по смисъла на съдебната практика, припомнена в точка 27 от настоящото решение, дори когато е налице положение, при което обичайно наличните възможностите за настаняване на кандидатите за международна закрила на територията на съответната държава членка, са временно изчерпани.

44 В този контекст с оглед на въпросите на запитващата юрисдикция все пак е необходимо да се установи дали обстоятелството, че подобно временно изчерпване на възможностите за настаняване действително се дължи, както поддържа Ирландия, на значително и внезапно навлизане на граждани на трети страни, търсещи временна или международна закрила, което е непредвидимо и непреодолимо, може да позволи на държавата членка, която не е изпълнила припомнените в точка 42 от настоящото решение задължения, да се освободи от отговорността си съгласно правото на Съюза.

45 В това отношение следва да се подчертае, от една страна, че временното изчерпване на обичайно наличните възможности за настаняване на кандидатите за международна закрила, независимо от причината за това, само по себе си не означава, че предоставянето на материалните условия на приемане под формата на финансови помощи или на ваучери, което е една от възможностите, с които разполагат държавите членки, за да изпълнят задълженията си по Директива 2013/33, среща особени затруднения или a fortiori се оказва невъзможно.

46 От друга страна, когато съответната държава членка желае да предостави материални условия на приемане в натура, от точка 36 от настоящото решение следва, че в член 18, параграф 9, буква б) от тази директива законодателят на Съюза е въвел дерогационен режим, приложим при определени условия в случай на временно изчерпване на обичайно наличните възможности за настаняване, като същевременно е уредил разновидностите на това изключение. Този законодател по-специално възлага на държавите членки задължение за резултат, насочен към това „във всички случаи“ на съответните кандидати за международна закрила да се гарантира покриването на основните им нужди, като по този начин се изключва възможността държавите членки, които прилагат този дерогационен режим, да се освободят от задължението да предоставят необходимите за тази цел гаранции.

47 В това отношение е важно да се отбележи, че текстът на член 18, параграф 9, буква б) от Директива 2013/33 не съдържа каквото и да било указание, което да насочва към неприлагане на този режим, когато временното изчерпване на обичайно наличните възможности за настаняване е резултат от значително и внезапно навлизане на граждани на трети страни, търсещи временна или международна закрила, което е непредвидимо и непреодолимо.

48 Освен това тази разпоредба предвижда изрично, от една страна, че въведената с нея дерогация може да се прилага само „по изключение и в надлежно обосновани случаи“, и от друга страна, че приетите във връзка с това мерки трябва да се прилагат „за разумен период от време, колкото е възможно по-кратък“.

49 С оглед на кумулативните изисквания, обуславящи прилагането на член 18, параграф 9, буква б) от Директива 2013/33, следва да се приеме, че въведеният с тази разпоредба дерогационен режим е приложим, когато временното изчерпване на обичайно наличните възможности за настаняване кандидатите за международна закрила, обективно не е могло

да бъде избегнато от държава членка, разумно полагаща дължимата грижа. Следователно, както отбелязва генералният адвокат в точка 44 от заключението си, този дерогационен режим намира приложение по-специално в случаите, когато временното изчерпване на обичайно наличните възможности за настаняване е следствие от значително и внезапно навлизане на граждани на трети страни, търсещи временна или международна закрила, което е непредвидимо и непреодолимо.

50 Впрочем Съдът вече е постановил, че при приемането на член 18, параграф 9 от Директива 2013/33 законодателят на Съюза се е погрижил да вземе предвид положението, при което държава членка би трябвало да се справя с много голямо увеличаване на броя на молбите за международна закрила (вж. в този смисъл решение от 17 декември 2020 г., Комисия/Унгария (Приемане на кандидати за международна закрила), C-808/18, EU:C:2020:1029, т. 222 и 223), което може да е непредвидимо и непреодолимо (вж. в този смисъл решение от 6 септември 2017 г., Словакия и Унгария/Съвет, C-643/15 и C-647/15, EU:C:2017:631, т. 114).

51 В случаи обаче, в които законодателят на Съюза е приел правила за установяване на режим, с който се възлагат определени задължения за резултат в случай на настъпване на непредвидими, непреодолими или други случайни събития, независимо от причините за тях, от практиката на Съда следва, че не е възможно освобождаване от тези задължения чрез позоваване на настъпването на такива обстоятелства или случайни събития, предвидени в разглеждания режим (вж. в този смисъл решения от 15 юни 1999 г., Rechberger и др., C-140/97, EU:C:1999:306, т. 74 и 75, и от 8 юни 2023 г., UFC - Que choisir и CLCV, C-407/21, EU:C:2023:449, т.56 и 57).

52 Следователно не може да се приеме, че държава членка може да обоснове неизпълнението на задълженията, произтичащи от този дерогационен режим, и по-специално задължението да покрие „във всички случаи“ основните нужди на засегнатите лица, като се позове на настъпването на събитие, обуславящо прилагането на посочения дерогационен режим, без да наруши самата цел на дерогационния режим, предвиден в член 18, параграф 9, буква б) от Директива 2013/33 и да го лиши от полезно действие, а именно временното изчерпване на обичайно наличните възможности за настаняване на кандидатите за международна закрила, дори когато то е резултат от значително и внезапно навлизане на граждани на трети държави, търсещи временна или международна закрила, което е непредвидимо и непреодолимо.

53 По същия начин позоваването на настъпването на такова събитие не позволява да се установи, че нарушението на предвидените в Директивата задължения не е достатъчно съществено, за да породи право на обезщетение. Всъщност подобно решение, което лишава кандидатите за международна закрила от съществен елемент от тяхната ефективна съдебна защита, би накърнило действието на член 18, параграф 9, буква б) от Директивата, и по-специално на задължението за резултат, що се отнася до покриването на основните нужди на тези кандидати, предвидено в тази разпоредба, което цели да гарантира зачитането на човешкото достойнство, гарантирано в член 1 от Хартата.

54 Впрочем в случая се налага констатацията, че от акта за преюдициално запитване или от производството пред Съда не е видно Ирландия да е доказала, че вследствие на изтъкнатото значително навлизане на граждани на трети страни, търсещи временна или международна закрила, тя не е била в състояние да им осигури настаняване извън обичайно предвидената система настаняването на такива граждани на трети страни,

евентуално като приложи изключението, предвидено в член 18, параграф 9, буква б) от Директива 2013/33, или, ако това не възможно, да им предостави финансови помощи или бонове в достатъчен размер, така че да им осигури достойни условия на живот.

55 В това отношение запитващата юрисдикция посочва, напротив, че е безспорно, че по делата в главните производства ирландските органи са разполагали с достатъчно средства, за да осигурят предоставянето на материални условия на приемане на кандидатите за международна закрила, и че Ирландия разполага с възможности за настаняване.

56 От това следва, че тези дела не се отнасят до положение, при което е установено, че настъпването на непредвидимо и непреодолимо събитие обективно е попречило на държава членка да предостави материални условия на приемане в натура, включително съгласно дерогационния режим, предвиден в член 18, параграф 9 от Директива 2013/33 под формата на финансови помощи или на бонове съгласно разновидностите, припомнени в точки 40 и 41 от настоящото решение. Ето защо, за да може запитващата юрисдикция да се произнесе по спора в главните производства, не е необходимо да се установява дали в такъв случай тази държава членка би могла валидно да се позове на настъпването на непреодолима сила, за да се освободи от отговорността си съгласно правото на Съюза.

57 С оглед на всички гореизложени обстоятелства следва да се отговори на поставените въпроси, че правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че държава членка, която в продължение на няколко седмици не е гарантирала достъпа на кандидат за международна закрила до материалните условия на приемане, предвидени в Директива 2013/33, не може да бъде освободена от отговорността си съгласно правото на Съюза, като се позове на временното изчерпване на възможностите за настаняване, с които кандидатите за международна закрила обичайно разполагат на нейна територия, поради навлизането на граждани на трети страни, търсещи временна или международна закрила, което с оглед на значителния си и внезапен характер е било непредвидимо и непреодолимо.

По съдебните разноски

58 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Правото на Съюза трябва да се тълкува в смисъл, че държава членка, която в продължение на няколко седмици не е гарантирала достъпа на кандидат за международна закрила до материалните условия на приемане, предвидени в Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила, не може да бъде освободена от отговорността си съгласно правото на Съюза, като се позове на временното изчерпване на възможностите за настаняване, с които кандидатите за международна закрила обичайно разполагат на нейна територия, поради навлизането на граждани на трети страни, търсещи временна или

международна закрила, което с оглед на значителния си и внезапен характер е било непредвидимо и непреодолимо.

Подписи